

τότε δεκαπενταετής μόνον), νὰ παρουσιασθῆ ὡς ὑποψήφιος εἰς τὰς ἐκλογὰς τῆς κομητείας Μίδλεσεξ: α Ἰπέβαλα εἰς τὴν εὐγενεῖαν των, τῆ ἔγραψαν ὁ σὶρ Ἰάκωβος Φόρβης κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην, πάσας ὕσας ἀντιβῆσαις ὑμεῖς τε καὶ ὁ δοῦξ τοῦ Βεδφορνδ δόνασθαι νὰ ἐπιφέρητε ἐπέμεινον ὁμῶς φρονοῦντες ὅτι καὶ ὑμέτερον συμφέρον εἶναι καὶ τῆ ἡμετέρα οἰκογενεῖα πρέπον τὸ νὰ δεχθῆ ὁ υἱὸς σας ἤδη τὴν ὑποψηφιότητα. Ἐνούμενος μετὰ τοῦ ἀξιολόγου σὶρ Ἰωάννου Οὐολστογχόλμ, θέλει ἐπιτύχει καὶ οὕτω πως θέλουσιν ὑποσκελισθῆ δύο σημαντικοὶ τόρσις. Ὅταν εἶπον ὅτι ὁ λόρδος Ταβιστόκ ἤτοιμάζετο ν' ἀπέλθῃ εἰς Κανταβριγίαν καὶ μετὰ ταῦτα νὰ περιηγηθῆ ἐπὶ δύο ἢ τρία ἔτη, ὁ λόρδος Σχρεουσβυρὺ ἀπήτησεν ὅτι δὲν ἀντιτείνει εἰς τὸ σχέδιον τοῦτο, ὅτι ὁ λόρδος Τάβιστοκ ἀρκεῖ ἅπαξ μόνον νὰ ἐμφανισθῆ εἰς τὴν ἐκλογὴν, ὅτι θέλουσι τὸν συνοδεύσει τότε πολλοὶ εὐπατρίδαι καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι ἔφιπποι ἐκ τῆς πόλεως καὶ ὅτι αἱ περὶ τούτου δαπάναι μὴδὲν ἢ μικρόταται ἔσονται. Ὁ λόρδος Σχρεουσβυρὺ, πλὴν τούτων, ἐπεφόρτισέ με νὰ αἶς εἶπω ὅτι, ἂν συγκατανεύητε εἰς ταῦτα, ὡς δὲν ἀμφισβᾶλλει, ζητεῖ τὴν ἀδειάν σας νὰ παρουσιάσῃ διὰ μόνην τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς τὸν υἱὸν σας ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ λόρδου Ῥῶσσελ, ὄνομα ὅπερ προσκτιῆται αὐτῷ δεκακισχιλίας ψήφους περιπλέον, ἂν τοσοῦται ἦναι οἱ ἐν τῆ κομητεῖᾳ ἐλεύθεροὶ γαισκτημόνες.»

Πόσα δελεάσματα διὰ τὴν αὔγουικὴν καὶ μητρικὴν στοργὴν καὶ ὑψηλοφροσύνην τῆς Λαδὺ Ῥῶσσελ!

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ARMENIA.

Τὸ ὄνομα *Armenia* πάντες ἤκουσαν ἀναφερόμενον ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Γραφῶν, καὶ ὑπὸ τινων πολιτικῶν συγγραφέων ἐν τοῖς γυμνασίοις.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι οἱ πλεῖστοι ἀγνοοῦσι τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀρμενίας, τινὲς δὲ πάλιν οὐδὲ ἀναγνώσεως κρίνουσιν αὐτὴν ἀξίαν, ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας, καθ' ὅλας αὐτῶν τὰς λεπτομερεῖας, σπουδάζουσι τὰς ἱστορίας τῶν μεγάλων κρατῶν Συρίας καὶ Περσίας. Καθ' ἡμᾶς δύο τινα τούτου ὑπάρχουσιν αἷτια. Τὸ πρῶτον — τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλά πάντοτε ἐπιδιώκον, οὐδόλωσ ἢ κἂν σπανίως συγκατατίθεται νὰ ἐπισχολήσῃ, οὕτως

εἰπεῖν, ἐκυτὸ εἰς τὰ δευτερεύοντα, ὡς μὴ ἀνταμείβοντα ἀροούντως τὸ φύσει περίεργον αὐτοῦ. Τὸ δεύτερον — ἡ ἔλλειψις τῶν καταλλήλων ἱστορικῶν μέσων, καὶ τῆς γλώσσης ἡ ἀγνοία.

Ἡ γλώσσα, τὰ ἔθιμα καὶ ἡ ἀσυμμιξία τοῦ Ἀρμενικοῦ ἔθνους, εἰσὶν, νομίζομεν, τὰ κυριώτερα αἷτια, ὧν ἕνεκα οἱ ἀρχαῖοι λίαν περιορισμένας πληροφορίας ἐγκατέλειπον ἡμῖν περὶ τῆς καταστάσεως καὶ τῆς ἰστορίας τῆς Ἀρμενίας.

Οἱ Ἕλληνες, οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, οἵτινες διαδοχικῶς ἐκυρίευσαν τὴν Ἀρμενίαν, παρεῖδον τὴν ἐκμάθησιν τῆς γλώσσης τοῦ ἔθνους, ὅπερ καθυπέταξαν· μόλις δὲ τ' ἀληθῆ ὀνόματα τῶν βασιλείων, τῶν πόλεων καὶ τῶν ποταμῶν ἠδυνήθησαν νὰ μάθωσι, καθόσον ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἱστορικῶν τῶν.

Τὴν πατρίδα αὐτῶν οἱ Ἀρμένιοι, καίτοι ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων συγγραφέων ἀποκαλουμένην *Armeniar*, ἀποκαλοῦσι *Χαΐγκ*, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ πρώτου ἡγεμόνος αὐτῶν *Χαΐγκ*, ὅστις ἐκ Βαβυλῶνος μετέστη εἰς Ἀρμενίαν μεθ' ἑλθῆς αὐτοῦ τῆς οἰκογενείας, εἴκοσι δύο αἰῶνας Π. Χ. περίπου. Ἐτι δὲ καὶ δι' ἄλλων ὀνομάτων διαφόρων Πατριάρχων, ὡς *Ἀσχαρκαζιαν*, ἐκ τοῦ Πατριάρχου *Ἀσκενέλ*, πρεσβυτέρου υἱοῦ τοῦ *Γομέρ*, υἱοῦ τοῦ *Ίάφθ*. Κατὰ τινὰς πάλιν συγγραφεῖς, ὁ ἡγεμονικὸς οἶκος τῆς Ἀρμενίας ἐκαλεῖτο *Οἶκος Θοργόμ*, ἐκ τοῦ γενεαλογικοῦ ὀνόματος *Θορκοματζή*, ὅπερ πολλοὶ ἀνατολισταὶ (*orientalistes*) παράγουσι κακῶς ἐκ τοῦ *Τουρκομάνος*. Τινὲς διτσοχρῶνται, ὅτι ὁ Πατριάρχης *Θοργόμ* ἦταν υἱὸς τοῦ *Θηρᾶ*, υἱοῦ τοῦ *Γομέρ*, ἐπὶ ἡ Γραφῇ λέγει αὐτὸν ῥητῶς υἱὸν *Γομέρ*. Κατὰ τοὺς Ἀρμένιους ἱστορικοὺς, ὁ *Θοργόμ* ἦτο πατὴρ τοῦ *Χαΐγκ*, πρώτου ἀρχηγοῦ τοῦ ἔθνους. Αἱ Γεωργιαναὶ παραδόσεις εἰσὶ καὶ ὅλα σύμφωνοι τῇ γνώμῃ ταύτῃ—Οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Γεωργιανοὶ καὶ ὅλοι οἱ τοῦ Καυκάσου λαοὶ καλοῦνται γενικῶς *Θοργαμοζιανοὶ*, ἢ ἀπόγονοι τοῦ Πατριάρχου *Θοργόμου*, οὗ ὁ πρεσβύτερος υἱὸς, καλούμενος *Χάος*, εἶναι ἀναμφιβόλως ὁ ἴδιος *Χαΐγκ*.

Πόθεν δὲ ὠνομάσθη Ἀρμενία, τοῦτο καλύπτεται ὑπὸ τοῦ πέπλου τῆς ἀμφιβολίας. Οἱ Ἀρμένιοι ἱστορικοὶ ὑποθέτουσιν ἐκ τοῦ *Ἀράμ*, ἐνὸς τῶν ἀρχαιότερων καὶ ἐνδοξότερων ἡγεμόνων διὰ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας αὐτοῦ κατακτήσεις — « Διηγούνται διὰ τὸν *Ἀράμ*, λέγει ὁ Μωϋσῆς Χορὲν, ὁ Θουκυδίδης τῆς Ἀρμενίας, πολλὰ παραδείγματα γενναιότητος καὶ μεγαλοφυχίας, ἅτινα ἀντήγησαν καὶ ὅλην τὴν Ἀρμενίαν, ἡ δὲ πατὴρ ἡμῶν ἐξ αὐτοῦ ἔλαβε τὸ ὄνομα. Οἱ Ἕλληνες ἀποκαλοῦσιν ἡμᾶς Ἀρμενίους, οἱ δὲ Πέρσαι καὶ οἱ Σύριοι *Ἀρμερίγγ*. » Ὅπως δὴποτε ἡ καταγωγή τοῦ ὀνόματος φαίνεται ἀρχαιστάτη.

Πιθανὴ ἐπίσης καὶ ἡ ἐκ τοῦ *Ἀράμ* παραγωγή, ἕπως ἡ Βίβλος ἀποκαλεῖ

τὴν Συρίαν καὶ Μεσοποταμίαν τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο, γνωστὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τῆς πέμπτης Π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ἐδίδετο ἴσως εἰς τὴν Ἀρμενίαν, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Καππαδοκίας. Ἡ Γραφὴ τρις μνημονεύει τοῦ τύπου Ἀραράτ, χωρὶς ν' ἀναφέρει ποσῶς τὸ ὄνομα Ἀρμενία — α' Ἀγγεῖλατε τοῖς Βασιλεῦσι τοῦ Ἀραράτ, *Meri* καὶ Ἀσκερεζή. » κτλ. (Ἱερμ. Κεφ. 31).

Τὸ ὄνομα *Meri*, φερόμενον μεταξὺ τῶν δύο ἄλλων, ἄτινα ἀνάγονται εἰς τὴν Ἀρμενίαν, μᾶλλον κἀκεῖ νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι περὶ αὐτῆς τῆς Ἀρμενίας ὁμιλεῖ, καθ' ὅσον μάλιστα οἱ Ἑβδομήκοντα καὶ τὸ Συριακὸν κείμενον τὴν λέξιν ταύτην ἔχουσι μεταπεφρασμένην διὰ τῆς Ἀρμενίας. Πρὸς δὲ ἐξάγεται ἐκ τοῦτου ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἱερμίου δὲν ἐκαλεῖτο διὰ τοῦ ὀνόματος Ἀρμενίας. Ὁ σοφὸς Σαὶν-Μαρτίνος πιστεύει ὅτι τὸ ὄνομα *Meri* εἶναι τὸ αὐτὸ τοῦ *Marabāt*, υἱοῦ τοῦ *Χαῖγκ*, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ οἰκιστὴς τῆς ἐπαρχίας *Χαρκι*, ἐνθα ἐκτίσθη ἡ πόλις *Μαρασγέρδ*. Οἱ κάτοικοι τοῦ μέρους τοῦτου ἐκαλοῦντο *Μαραζαβιανοί*. Ἐν δὲ μέρος τῆς κεντρικῆς Ἀρμενίας ἐκαλεῖτο *Μιργιάς* — τοῦτου μνηεὶν ποιῶ καὶ ὁ Νικόλαος Δαμασκηνός, ὅστις ἦτο σύγχρονος τοῦ Αὐγούστου. Ἄν δὲ συγχωρῆται καὶ ἡ παράθεσις τῆς ἡμετέρας γνώμης, ἡμεῖς ὑποθέτομεν ὅτι τὸ ὄνομα *Meri*, προσθέσει τῶν δύο ἀρχικῶν σοιχείων τῆς λέξεως Ἀραράτ, ἀπετέλεσε τὸ Ἀρμενία καὶ τοῦτο ὅπως καὶ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ βασιλέως *Μερί* ἀποκαλεσθῆ, καὶ τὸ πρῶτον ὄνομα αὐτῆς (καθότι, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ Ἱερμίου, Βασίλειον Ἀραράτ ἐκαλεῖτο ἡ Ἀρμενία προηγουμένως) ὀλόκληρον μὴ ἀποβάλλῃ.

Οἱ Γεωργιανοὶ ἀποκαλοῦσι τοὺς γείτονάς των Ἀρμενίου *Σομερκί*, ἀναμφιβόλως ἐκ τῆς ἐπαρχίας *Σομερκέθ*, κειμένης ἐν τοῖς συνόροις αὐτῶν. (1)

(1) Ἡ παρούσα διατριβὴ εἶναι πρῆσις αὐτῆς τῶν ἀκολούθως ἐκ διαλειμάτων δημοσιευθησομένων ἐν τῇ Θεολογικῇ ἱστορικῶν μελετῶν περὶ Ἀρμενίας.